

ASPECTE JURIDICE ALE HRĂNIRII EXEMPLARELOR DIN SPECIILE DE FAUNĂ SĂLBATICĂ DIN HABITATELE NATURALE

Mihai-Bogdan IONESCU-LUPEANU*

Abstract

The magnitude of the phenomenon of feeding specimens of wildlife species, the negative effects on them, but also the occurrence of human-wildlife conflicts in the context of feeding, have generated the need to regulate this activity.

The author critically analyzes the regulations regarding the feeding of wild animals included in the hunting legislation, without omitting the regulations of a smaller extent existing in the legislation of the protected natural areas and of the development of the picnic activities. Particular attention is paid to the institution of legal liability for non-compliance with regulations on the feeding of wild animals.

To the conclusions of the paper on, inter alia, the illegality of restricting the obligations of complementary feeding of wildlife by the temporary manager of the hunting ground, the need to remove contradictions and terminological inconsistencies from secondary hunting legislation or establishing the obligation to feed wildlife in the management of protected natural areas and the detailed regulation of this activity, a series of proposals of lege ferenda is added to them.

Keywords: *wildlife feeding, natural habitats, legal liability, offenses, crimes, protection and conservation measures.*

1. Introducere

Apariția fenomenului de hrănire a exemplarelor din speciile de faună sălbatică – motivat preponderent de bune intenții – a fost identificat cel mai frecvent în activitățile de cercetare științifică, management al faunei sălbatică, turism, precum și în așa-numitele „moduri oportuniste” care fac referire la hrănirea pe marginea drumului, în curțile caselor sau locuri publice¹.

* Doctorand, Școala Doctorală de Drept, Universitatea din București, consilier juridic, R.N.P. Romsilva – Administrația Parcului Natural Comana R.A., e-mail: bogdanionescu-lupeanu@gmail.com.

¹ Sara DUBOIS, David FRASER, *A Framework to Evaluate Wildlife Feeding in Research, Wildlife Management, Tourism and Recreation, Animals*, vol. 3 (2013), №. 4, p. 978-994. Material disponibil pe: 10.3390/ani3040978. Accesat la data de 28 aprilie 2022.

Pe termen lung, hrănirea de către om a exemplarelor din speciile de faună sălbatică aflate în habitatele naturale s-a demonstrat a avea (și) o serie de efecte negative, precum alterarea comportamentului sălbatic al acestora – tradus în special prin dependența față de hrana oferită și obișnuirea lor cu contactul uman – dezvoltarea unei veritabile patologii derivată din sursele artificiale de hrană sau influențarea efectivelor speciilor², concluzia doctrinei fiind aceea că, pe de-o parte, „multe activități de hrănire duc la probleme de siguranță publică, conservare și bunăstare a animalelor”, iar pe de altă parte, că identificarea formelor acceptabile și a celor inacceptabile de hrănire, prin raportare la efecte, constituie fundamentul atât pentru reglementarea acestor activități, cât și pentru educația ecologică și de protecție a mediului³.

Cu toate acestea, nu poate fi trecut cu vederea faptul că hrănirea artificială și-a dovedit eficiența în efortul de conservare a populațiilor reduse de faună sălbatică, atunci când a fost subsidiară procesului de refacere a habitatelor degradate⁴, într-o abordare de tip ecosistemic. Efectele benefice ale hrănirii artificiale ale faunei sălbatice pot fi atât directe⁵, cât și indirecte⁶.

În România, ca de altfel și în alte state, reglementările cele mai amănunțite, prin raportare și la vechimea apreciabilă a activității sunt cele din domeniul managementului resurselor cinegetice.

2. Clasificarea legală a hranei faunei sălbatice

Analiza reglementărilor privitoare la hrănirea sistematică a exemplarelor din speciile de faună sălbatică, specifică domeniului cinegetic, ne-a condus la clasificarea legală a hranei acestora (care, până în prezent, nu a făcut obiect de studiu) în

² Mark B. ORAMS, *Feeding wildlife as a tourism attraction: a review of issues and impacts*, Tourism Management, vol. 23 (2002), №. 3, p. 281-293. Material disponibil la [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(01\)00080-2](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(01)00080-2). Accesat la data de 28 aprilie 2022.

³ Sara DUBOIS, David FRASER, *op. cit.*

⁴ Jurgen TACK, Alain SCRIBAN, Valérie VANDENABEELE, Anne-Sophie MULIER, José GOMEZACEBO, Josef JARY, Amedeo MISSIR di LUSIGNANO, Martin FOX, Stephanie VAN MEENEN, Charles de FIERLANT DORMER, *Small wildlife of fields and meadows in Europe*, European Landlords' Association (ELO)/ Fondation François Sommer, 2021, p. 8, col. 2. Material disponibil <https://www.friendsofthecountryside.org/wp-content/uploads/2021/03/Small-wildlife-EN-LR-1.pdf>. Accesat la data de 29 aprilie 2022.

⁵ Spre exemplu, un studiu efectuat în Franța, a concluzionat existența hrănitivilor în fondurilor cinegetice a condus la o creșterea efectivelor de avifaună sălbatică, în special al celor de potârniche (*Perdix perdix*) (Jurgen TACK, Alain SCRIBAN, Valérie VANDENABEELE și alții, *op. cit.*, p. 36 col. 1).

⁶ Un alt studiu, efectuat în Scoția, a relevat că hrana oferită perechilor de erete vânăt (*Circus cyaneus*) în perioada de cuibărire a avut un efect benefic asupra populațiilor de cocoși încălțați (*Lagopus lagopus scoticus*), uciderea puilor celor din urmă de către ereți vineți scăzând de la 3,7 exemplare/100 ha. la 0,5/100 ha. (Idem.).

funcție de scopul pentru care s-a procedat la administrarea ei, în următoarele categorii:

1. hrană complementară;
2. hrană de abatere, destinată abaterii exemplarelor din speciile de faună sălbatică de interes cinegetic de la frecventarea culturilor agricole, pentru prevenirea pagubelor;
3. hrana destinată hrănirii exemplarelor de faună sălbatică de interes cinegetic în cazul producerii unor calamități naturale, precum și
4. hrana, ca nadă menită să atragă exemplare ale faunei sălbatice într-o anumită locație, în vederea recoltării/ capturării.

În afara hranei astfel clasificate, în funcție de scopul pentru care s-a procedat la administrarea ei sistematică în cadrul oferit de regimul cinegetic, dispozițiile legale cuprinse în alte acte normative au avut în vedere hrănirea incidentală a exemplarelor din speciile de faună sălbatică.

În continuare, ne vom referi la fiecare tip de hrană astfel clasificată.

2.1. Hrana complementară

Asigurarea hranei complementare constituie una dintre condițiile *sine qua non* ale exonerării gestionarului fondului cinegetic de la plata despăgubirilor pentru pagubele produse culturilor agricole, silvice și animalelor domestice de către exemplarele din speciile de faună de interes cinegetic, cuprinse în anexa nr. 1 a Legii vânătorii și protecției fondului cinegetic nr. 407/2006⁷, cu modificările și completările ulterioare, și suportarea acestora de către autoritatea publică centrală care răspunde de vânătoare, prin structurile teritoriale de specialitate, din bugetul aprobat cu această destinație⁸.

Obligația asigurării în cursul fiecărui sezon de vânătoare, „pentru perioada 1 noiembrie - 31 martie, pe bază de documente, conforme cu reglementările legale în domeniul financiar, înregistrate în contabilitate”, a unor cantități minimale de hrană complementară, „prin administrarea căreia să prevină producerea unor pierderi faunei de interes cinegetic” subzistă în sarcina gestionarilor fondurilor cinegetice în temeiul contractului de gestionare a faunei cinegetic încheiat pentru fiecare dintre fondurile cinegetice aflate în gestiunea lor⁹.

⁷ Publicată în M. Of. al României, partea I, nr. 944 din 22 noiembrie 2006.

⁸ Legea nr. 407/2006: art. 13 alin. (3).

⁹ Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 219/2008 pentru stabilirea modelului-cadru al contractelor de gestionare a faunei cinegetice de pe suprafața fondurilor cinegetice și al actelor adiționale, publicat în M. Of. al României, partea I, nr. 297 din 16 aprilie 2008, cu modificările și completările ulterioare: Anexa nr. 1: art. 7 alin. (6).

- În cazul anumitor specii, prevederile Ordinului ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 219/2008, cu modificările și completările ulterioare, sunt întregite de cele ale altor acte normative. Spre exemplu, una dintre măsurile pentru ameliorarea și protecția populației indigene a speciei

Hrana complementară constă în furaje fibroase (fân, lucernă, frunzare și altele), furaje concentrate (cereale, semințe, furaje combinate etc.) și furaje suculente (fructe proaspete sau conservate, sfeclă, napi, cartofi, gulii, morcovi etc.).

Cantitățile minime per specie/per capita/per tip de furaj sunt fie determinate¹⁰, fie determinabile¹¹, legiuitorul stabilind că, pe de-o parte, acestea trebuie asigurate, în proporție de 50%, până la data de 31 octombrie¹², iar, pe de alta, că, în condiții excepționale date de abundența fructificației speciilor forestiere sau a cantități de furaje fibroase, suculente sau verzi accesibile faunei cinegetice în fondul cinegetic respectiv, situație constatată în prealabil împreună cu reprezentanții administratorului¹³ și consemnată în documente încheiate în prealabil, se poate proceda la o diminuare cu maximum 50% a cantităților de hrană prescrise¹⁴.

2.2. Hrana destinată abaterii exemplarelor din speciile de faună sălbatică de interes cinegetic de la frecventarea culturilor agricole, pentru prevenirea pagubelor, respectiv hrana destinată hrănirii exemplarelor de faună sălbatică de interes cinegetic în cazul producerii unor calamități naturale constituie noțiuni pe care legislația le uzitează – fără a le defini și fără a le stabili specificațiile sub aspect calitativ sau cantitativ.

În economia ei, legislația delimitează cele două noțiuni de noțiunea de „hrană complementară” și, considerăm noi, stabilește în sarcina gestionarilor fondurilor cinegetice obligația administrării lor în măsura în care situația de fapt existentă în teren o impune¹⁵.

iepure-de-câmp (*Lepus europaeus*) constă în „administrarea obligatorie de hrană complementară în fondurile cinegetice în perioada de iarnă cu zăpadă mai mare de 10 cm” [art. 1 lit. j) din Ordinul ministrului delegat pentru ape, păduri și piscicultură nr. 301/2014 privind adoptarea de măsuri pentru ameliorarea și protecția populației de iepure-de-câmp (*Lepus europaeus*) din România, publicat în M. Of. al României, partea I, nr. 256 din 9 aprilie 2014].

¹⁰ Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 219/2008: Anexa nr. 1: art. 7 alin. (6) lit. a) [„furaje fibroase (...): câte 75 kg pentru fiecare exemplar de cerb comun sau cerb lopătar, câte 25 kg pentru fiecare căprior și câte 1,5 kg pentru fiecare iepure”] și b) [„furaje concentrate (...): pentru fiecare exemplar de cerb comun și cerb lopătar câte 25 kg, pentru fiecare mistreț câte 60 kg și pentru fazan și potârniche câte 6 kg”].

¹¹ *Idem*: Anexa nr. 1: art. 7 alin. (6) lit. c) [„suculente (...) în proporție de 30% din cantitățile de furaje concentrate prevăzute la lit. b), pentru speciile cerb comun, cerb lopătar și mistreț, cu posibilitatea compensării acestei cantități cu furaje concentrate”].

¹² *Idem*: Anexa nr. 1: art. 7 alin. (7).

¹³ În sensul dat termenului de art. 1 lit. a) din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare: „administrator – autoritatea publică centrală care răspunde de vânatoare și asigură administrarea faunei cinegetice”.

¹⁴ Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 219/2008, cu modificările și completările ulterioare: Anexa nr. 1: art. 7 alin. (8).

¹⁵ *Idem*: Anexa nr. 1: art. 7 alin. (9): „Cantitățile prevăzute la alin. (6) nu cuprind necesarul de hrană care trebuie administrată în teren, în scopul abaterii faunei cinegetice de la frecventarea culturilor agricole, pentru prevenirea pagubelor sau pentru hrănirea acestora în cazul producerii unor calamități naturale”.

O situație aparte se înregistrează în situația gestionării temporare a faunei cinegetice¹⁶, în care obligațiile gestionarului, sub aspectul administrării de hrană exemplarelor de faună sălbatică de interes cinegetic din cuprinsul fondului cinegetic gestionat, fiind restrânse. Astfel, gestionarului temporar – calitate care aparține în exclusivitate administratorului fondului forestier proprietate publică a statului (Regia Națională a Pădurilor – Romsilva)¹⁷ – căruia i se încredințează gestiunea în situația imposibilității de încheiere, din motive independente de voința administratorului, în termen de 120 de zile de la data încetării din oricare cauză a contractului de gestionare anterior, a unui nou contract de gestionare a faunei cinegetice, pe durata continuării procedurii de scoatere la licitație a fondului cinegetic¹⁸ – îi incumbă obligația „să administreze hrană în scopul îndepărtării faunei cinegetice de la culturile agricole frecventate, pentru prevenirea pagubelor sau pentru hrănirea acestora în perioadele critice”¹⁹.

Această restrângere a obligațiilor gestionarului temporar cu privire la administrarea de hrană complementară exemplarelor de faună sălbatică de interes cinegetic din cuprinsul fondului cinegetic gestionat comportă unele discuții referitoare la legalitatea prevederilor legislației secundare care o stabilesc, în condițiile în care un act normativ de rang superior stipulează că pe perioada în care „gestionează fauna cinegetică (...), administratorul pădurilor proprietate publică a statului este scutit de la plata tarifului de gestionare, nu și de restul obligațiilor contractuale”²⁰.

Totodată, legislației secundare²¹ i se pot aduce critici și în ceea ce privește nerespectarea normelor de tehnică legislativă, tradusă prin inconsecvența terminologică manifestată în contractul de gestionare a faunei cinegetice, respectiv în contractul de gestionare temporară a faunei cinegetice, deși, în context, sinonimia dintre noțiunile de „hrană care trebuie administrată în teren (...) pentru hrănirea acestora în cazul producerii unor calamități naturale”²² și cea de „hrană (...) pentru hrănirea acestora în perioadele critice”²³ este evidentă.

2.3. Hrana ca nadă

Noțiunea de „nadă” nu este definită de legislația românească, însă legislația cinegetică secundară, clasificând metodele de vânătoare, explică înțelesul noțiunii

¹⁶ *Idem*: Anexa nr. 2.

¹⁷ *Idem*: art. 2 alin. (3); Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare: art. 12 alin. (8).

¹⁸ Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare: art. 12 alin. (1) și (8).

¹⁹ Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 219/2008, cu modificările și completările ulterioare: Anexa nr. 2: art. 7 lit. d).

²⁰ Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare: art. 12 alin. (9).

²¹ Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 219/2008, cu modificările și completările ulterioare.

²² *Idem*: Anexa nr. 1: art. 7 alin. (9).

²³ *Idem*: Anexa nr. 2: art. 7 lit. d) teza finală.

de „vânătoare «la nadă»” care „constă în administrarea de hrană pentru ademenirea vânatului în vederea recoltării sau capturării în scop didactic, de cercetare științifică, pentru populări, repopulări, precum și pentru prevenirea producerii de pagube sectorului cinegetic sau șeptelului, în condițiile prevăzute de reglementările legale în vigoare”²⁴, ceea ce denotă că sensul juridic al noțiunii excedează celui comun²⁵.

Clasificarea hranei vânatului, în funcție de scopul în care s-a procedat la administrarea ei sistematică este însă pusă sub semnul întrebării de inadvertențele vădite dintre actele normative de rang diferit din legislația cinegetică secundară. Astfel, din formularea prevăzută de art. 1 lit. b) din Anexa nr. 4 (Obligații ce revin gestionarilor fondurilor cinegetice pentru prevenirea pagubelor ce pot fi cauzate de exemplarele din speciile de faună de interes cinegetic) din Hotărârea de Guvern nr. 1679/2008 privind modalitatea de acordare a despăgubirilor prevăzute de Legea vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006, precum și obligațiile ce revin gestionarilor fondurilor cinegetice și proprietarilor de culturi agricole, silvice și de animale domestice pentru prevenirea pagubelor²⁶, cu modificările și completările ulterioare – „să asigure și să administreze hrana complementară pentru exemplarele din speciile de faună de interes cinegetic, cel puțin jumătate din cantitățile de hrană complementară prevăzute în contractele de gestionare a fondurilor cinegetice pe raza cărora s-a produs paguba, în scopul menținerii acestora în zonele de hrănire și pentru abaterea de la culturile agricole sau din vegetația forestieră în care s-ar putea produce pagube”, teză susținută ulterior și de prevederile art. 3 lit. b), care stabilește că dovada îndeplinirii obligației se face „prin procese-verbale de administrare a hranei complementare în locurile destinate pentru hrănire și abatere” – este natură să conducă la interpretarea potrivit căreia între noțiunile de „hrană de abatere” și „hrană complementară” există o relație de tip parte-întreg, interpretare aflată în contradicție cu prevederile anexelor Ordinului ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 219/2008, cu modificările și completările ulterioare.

²⁴ Regulamentul privind autorizarea, organizarea și practicarea vânătorii din 04.06.2008, aprobat prin Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 353/2008, publicat în M. Of. al României, partea I, nr. 501 din 3 iulie 2008, cu modificările și completările ulterioare: art. 28 lit. f).

²⁵ „NĂDĂ, (1) nade, (2) năzi, s.f. 1. Hrană naturală sau artificială care se pune într-o unealtă de pescuit sau într-o cursă pentru a atrage peștii sau alte animale; momeală. ♦ Fig. Ispită, tentație; cursă. (...) – Din bg. nada”. (Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan-Al. Rosetti”, ed. A 2-a, rev., Ed. Universul Enciclopedic Gold, 2016, p. 759 col. 1).

²⁶ Publicată în M. Of. nr. 890 din 29 decembrie 2008.

3. Răspunderea juridică pentru nerespectarea reglementărilor privitoare la hrănirea exemplarelor de faună sălbatică din habitatele naturale

Nerespectarea reglementărilor privitoare la hrănirea exemplarelor de faună sălbatică din habitatele naturale atrage răspunderea contravențională și penală. În ceea ce privește răspunderea civilă delictuală, deși de jure nu este exclusă, existența sa de sine stătătoare, credem că va fi subsidiară uneia dintre celelalte forme de răspundere juridică.

Răspunderea civilă specifică domeniului cinegetic în ceea ce privește administrarea hranei vânatului este cea contractuală. Astfel, contractul de gestionare a faunei cinegetice din fondul cinegetic poate fi reziliat de drept²⁷ de către structura teritorială de specialitate a administratorului (Garda Forestieră), „cu acordul scris al administratorului, fără sesizarea instanței și fără punerea în întârziere”²⁸, pentru nerespectarea obligației de asigurare a hranei complementare prevăzută de art. 7 alin. (6). Potrivit prevederilor contractuale, în situația constatării nerespectării obligației de asigurare a hranei complementare, „se acordă un termen de 30 de zile

²⁷ Într-o speță, instanța de judecată, în mod corect, a respins ca neîntemeiată cererea introductivă de instanță formulată de gestionarul fondului cinegetic împotriva Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor și Gărzii Forestiere (...) prin care se solicitau următoarele: „anularea adresei nr. (...) a Gărzii Forestiere (...) prin care a fost notificată reclamanta cu privire la rezilierea unilaterală a contractului nr. (...) de gestionare a faunei cinegetice din cuprinsul fondului cinegetic nr. (...) din județul (...); anularea rezilierii unilaterale a contractului nr. (...) de gestionare a faunei cinegetice din cuprinsul fondului cinegetic nr. (...), dispusă de Garda Forestieră (...), cu consecința repunerii părților în situația anterioară; și, respectiv, suspendarea măsurii rezilierii unilaterale a contractului nr. (...)”.

Pentru a se pronunța cu privire la motivul de nulitate constând în inexistența cauzelor de reziliere reținute de părâte, instanța a constatat printre altele că „dispozițiile contractuale de la art. 7 alin. (6) lit. c), referindu-se la hrana *suculentă* părțile au avut în vedere furnizarea ca hrană complementară de *fructe proaspete sau conservate, sfeclă, napi, cartofi, gulii, morcovi etc.* Așadar, această prevedere contractuală se referă la obligația de a asigura hrană în plus față de cea furnizată în mod direct de vegetația din fondul cinegetic, astfel încât nu poate fi primită susținerea reclamantei în sensul că a asigurat hrana *suculentă* complementară și prin cantitatea de semințe de fag rezultată în mod direct de la arborii din fond. Pe de altă parte, «semințele de fag» (...) nu sunt nici fructe și nici rădăcini tuberculoase precum cele enumerate exemplificativ în contract. Totodată, conform raportului înregistrat sub nr. (...) la Ocolul Silvic (...), produsul denumit de reclamantă «borhot de prune și struguri» a fost depus pe terenurile din fondul cinegetic (...) în cursul lunilor august-septembrie 2017, contrar obligației contractuale ce stabilise administrarea hranei complementare în perioada 1 noiembrie-31 martie (...). Nu în ultimul rând, instanța constată că pentru produsul «borhot de prune și struguri» reclamanta nu deține niciun document contabil doveditor al achiziționării sale, nefiind posibilă stabilirea a trasabilității acestui produs, deși prin dispozițiile art. 7 alin. (6) din contract s-a prevăzut în mod expres că hrana complementară se asigură pe bază de documente înregistrate în contabilitate” (Tribunalul Gorj, Secția Contencios Administrativ și Fiscal, sentința nr. 57/2020. Document extras din serviciul de informare Indaco Lege5 Online - Indaco Systems - www.lege5.ro. Accesat la data de 9 mai 2022).

²⁸ Ordinul ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 219/2008, cu modificările și completările ulterioare: Anexa nr. 1: art. 18 alin. (1) lit. b).

pentru remedierea deficiențelor”²⁹. Considerăm că acordarea termenului de remediere este posibilă doar în situația descoperii deficienței în termen util, adică pentru sezonul de vânătoare în curs, mai înainte de expirarea perioadei în care îi incumbă gestionarului fondului cinegetic administrarea de hrană complementară în scopul prevenirii producerii unor pierderi faunei de interes cinegetic (1 noiembrie-31 martie). În situația descoperii deficienței pentru sezonul de vânătoare în curs, după expirarea perioadei în care îi incumbă gestionarului fondului cinegetic administrarea de hrană complementară în scopul prevenirii producerii unor pierderi faunei de interes cinegetic, respectiv în cazul descoperirii deficienței după sfârșitul sezonului de vânătoare, credem că remedierea este imposibilă.

Apreciem că, în interesul superior al faunei cinegetice, s-ar impune rezilierea contractului de gestionare a faunei cinegetice fără acordarea vreunui termen pentru remedierea deficienței, precum și extinderea cauzelor de reziliere de drept pentru neîndeplinirea obligației de administrare a furajelor, cel puțin în ceea ce privește furajele necesare hrănirii faunei cinegetice în cazul producerii unor calamități naturale.

3.1. Răspunderea contravențională

Legea-cadru a vânătorii și protecției fondului cinegetic interzice și sancționează contravențional „hrănirea complementară a vânatului, cu încălcarea reglementărilor în vigoare”³⁰, „mutarea de către persoane neautorizate a hranei destinate vânatului”³¹, „distrugerea sau sustragerea hranei destinate vânatului”³²,

²⁹ *Idem*: art. 18 alin. (4).

³⁰ Legea nr. 407/2007, cu modificările și completările ulterioare: art. 23 alin. (1) lit. l).

³¹ *Idem*: art. 23 alin. (1) lit. m).

- Contravenția prevăzută și sancționată de art. 48 alin. (1) lit. a) raportat la art. 23 alin. (1) lit. m) din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, se regăsește la poziția 41 a Anexei nr. 1 a Hotărârii de Guvern nr. 33/2018 privind stabilirea contravențiilor care intră sub incidența Legii prevenirii nr. 270/2017, precum și a modelului planului de remediere, publicată în M. Of. al României, partea I, nr. 107 din 5 februarie 2018, cu modificările și completările ulterioare. Astfel, agentul constatator, în cazul constatării faptei, dresază procesul-verbal de constatare și sancționare a faptei, procedând la aplicarea sancțiunii principale a avertismentului, cu anexarea planului de remediere și fără a mai aplica sancțiuni complementare [art. 4 alin. (1) din Legea prevenirii nr. 270/2017, publicată în M. Of. al României, partea I, nr. 1037 din 28 decembrie 2017]. Considerăm că dintre cele două situații în care agentului constatator nu-i incumbă obligația întocmirii planului de remediere, aplicabilă contravenției prevăzută și sancționată de art. 48 alin. (1) lit. a) raportat la art. 23 alin. (1) lit. m) din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, este cea prevăzută de art. 4 alin. (2) lit. b) („în cazul în care contravenția săvârșită nu este continuă”), teza prevăzută de art. 4 alin. (2) lit. a), fiind aplicabilă faptelor omisive.

³² *Idem*: art. 23 alin. (1) lit. n).

- Într-o speță, instanța de judecată a respins plângerea contravențională a petentului persoană fizică formulată împotriva procesului-verbal de constatare și sancționare a contravențiilor dresat de paznicul de vânătoare al fondului cinegetic pentru săvârșirea contravențiilor prevăzute și sancționate de art. 23 alin. (1) lit. b) și n) raportate la art. 48 alin. (1) lit. c) și respectiv a) din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare. În fapt, petentul a pătruns și a pășunat cu turma sa de ovine în fondul forestier, distrugând în această manieră hrana destinată și amplasată în acel loc pentru

„distribuirea de hrană complementară sub formă de deșeuri de origine animală și produse zaharoase de sinteză, în perioada 1 martie-30 noiembrie, în fondurile cinegetice în care sunt prezenți urși”³³, „hrănirea sau nădirea exemplarelor din speciile de interes cinegetic la distanțe mai mici de 1 km de limita ariilor naturale protejate în care vânătoarea este interzisă sau în cele neincluse în fondurile cinegetice”³⁴, respectiv vânarea la hrănitori a exemplarelor anumitor specii de faună de interes cinegetic, limitativ prevăzute de lege³⁵.

Interdicția hrănirii animalelor sălbatice se regăsește și în alte două acte normative. Astfel, sunt sancționate contravențional potrivit prevederilor art. 53 alin. (2) lit. l) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei sălbatice³⁶,

hrănirea complementară a vânatului”, fiind surprins de paznicul de vânătoare și de către un martor ocular (Judecătoria Chișineu Criș, sentința civilă nr. 243/2018. Document extras din serviciul de informare Indaco Lege5 Online – Indaco Systems - www.lege5.ro. Accesat la data de 4 mai 2022).

Într-o altă speță, instanța de control judiciar a respins recursul formulat de petenta persoană fizică, în contradictoriu cu gestionarul fondului cinegetic, reținând că „ judecătorul primei instanțe a expus în hotărârea judecătorească pronunțată situația de fapt pe care a reținut-o pe baza probelor administrate dar și motivele de fapt și de drept pe care și-a întemeiat soluția arătându-se atât motivele pentru care s-au admis cât și cele pentru care s-au înlăturat cererile părților cu respectarea prevederilor art. 425 alin. 1) lit. b) din Noul Cod de procedură civilă”. În fapt, „în sarcina petentei s-a reținut că, în data de 07.01.2016, în calitate de proprietar de ovine a pătruns cu turma de oi în fondul (...), administrat de (...), distrugând cu oile hrana destinată vânatului și totodată, aceasta a permis însoțirea turmei de către 2 câini care nu erau vaccinați și dehelmintizați pe fondul de vânătoare (...), întrucât la data respectivă câinii nu aveau carnet de vaccin (carnet de sănătate), astfel cum prevede Ordinul 1/2014 al ANSVA, art. 2 lit. r)” (Tribunalul Arad, decizia civilă nr. 1265 A/ 2016. Document extras din serviciul de informare Indaco Lege5 Online – Indaco Systems - www.lege5.ro. Accesat la data de 4 mai 2022).

³³ *Idem*: art. 39 lit. m).

³⁴ *Idem*: art. 35 alin. (4). Într-o speță, în mod corect, instanța a respins ca neîntemeiată plângerea contravențională formulată de către petentul gestionar al fondului cinegetic împotriva procesului-verbal dresat de reprezentanții Compartimentului controlul activității de vânătoare din cadrul Gărzii Forestiere Cluj, ca urmare a constatării unor nereguli în activitatea de gestionare a faunei cinegetice din cuprinsul fondului cinegetic, constând în nerespectarea distanței de un kilometru pentru distribuirea hranei (știuleți de porumb) față de limita Parcului Național Munții Rodnei. Pentru a se pronunța, în considerentele hotărârii se consemnează, printre altele, că „prin probele administrate în cauză, la solicitarea petentei, instanța reține că prezumția de veridicitate a procesului-verbal nu a fost răsturnată. Mai mult, din înscrisurile de la dosar (...), rezultă că petenta a fost sancționată anterior, prin procesului-verbal de constatare contravențiilor și aplicare a sancțiunilor în domeniul cinegetic (...)/10.09.2019 pentru fapta de a distribui hrană, respectiv știuleți de porumb, la o distanță mai mică de 1 km de limita Parcului Național Munții Rodnei, în același punct de hrănire, din locul denumit popular (...), iar prin adresa nr. (...) /16.09.2019, intimată i-a comunicat obligația de a desființa acest punct de hrănire”. (Judecătoria Năsăud, sentința civilă nr. 1794/2021. Document extras din serviciul de informare Indaco Lege5 Online – Indaco Systems - www.lege5.ro. Accesat la data de 4 mai 2022).

³⁵ *Idem*: art. 39 lit. j) [iepure, fazani, potârniche] și k) [cerbi, căpriori, capre negre].

³⁶ Publicată în M. Of. al României, partea I, nr. 442 din 29 iunie 2007.

aprobată prin Legea nr. 49/2011³⁷, cu modificările și completările ulterioare, „hrănirea animalelor sălbatice de către orice persoană fizică sau juridică pe suprafața ariilor naturale protejate, cu excepția administratorilor fondurilor cinegetice și administratorilor (...) ariilor naturale protejate”, respectiv, potrivit art. 7 lit. k) raportat la art. 8 alin. (1) lit. h) din Legea nr. 54/2012 privind desfășurarea activităților de picnic³⁸, hrănirea animalelor sălbatice de către persoanele fizice, cu ocazia desfășurării activităților de picnic.

Ambele acte normative au o aplicare limitată în spațiu, restrânsă la suprafața ariilor naturale protejate, respectiv la cea a zonelor special amenajate pentru activitățile de picnic³⁹, a zonelor indicate pentru activitățile de picnic⁴⁰, precum și la cea a altor zone, sub condiția organizării de evenimente ocazionale, autorizate potrivit legii⁴¹.

Observăm, că pe teritoriul ariilor naturale protejate, sunt exceptate de la interdicția generală de hrănire a animalelor sălbatice, două categorii de persoane juridice: gestionarii fondurilor cinegetice și administratorii ariei naturale protejate. Dacă în ceea ce privește gestionarii fondului cinegetic suprapus, total sau parțial, ariei naturale protejate, dreptului lor îi corespunde obligația corelativă de administrare a hranei, al cărei conținut a fost stabilit de legislația cinegetică⁴², și, în special, prin contractul de gestionare a faunei cinegetice, în ceea ce îi privește pe administratorii ariilor naturale protejate, modelul-cadru al contractului de administrare⁴³, nu face nici o referire la acest subiect.

În mod distinct, legea-cadru a protecției mediului interzice încălcarea de către persoanelor fizice și juridice a obligației de a nu folosi momeli periculoase în activitățile de pescuit și vânătoare, cu excepția cazurilor special autorizate⁴⁴, fapta constituind contravenție.

³⁷ Publicată în M. Of. al României, partea I, nr. 262 din 13 aprilie 2011.

³⁸ Publicată în M. Of. al României, partea I, nr. 201 din 27 martie 2012.

³⁹ Legea nr. 54/2012: art. 3 lit. c): „zonele aparținând domeniului public ori privat al statului și/sau al unităților administrativ-teritoriale, dotate cu utilități și facilități pentru desfășurarea activităților de picnic și în care aprinderea focului este permisă”.

⁴⁰ *Idem*: art. 3 lit. d): „zonele indicate în planurile de zonificare ale parcurilor aflate în intravilanul localităților, precum și zonele limitrofe pădurilor situate în intravilanul localităților, în care sunt permise activități de picnic, cu excepția aprinderii focului”.

⁴¹ *Idem*: art. 4 alin. (2).

⁴² A se vedea *Supra*. 2.

⁴³ Anexa nr. 4 a Metodologiei de atribuire în administrare a ariilor naturale protejate, din 06.10.2020, aprobată prin Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1822/2020, publicat în M. Of. nr. 962 din 20 octombrie 2020, cu modificările și completările ulterioare.

⁴⁴ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului, publicată în M. Of. al României, partea I, nr. 1.196 din 30 decembrie 2005, aprobată prin Legea nr. 265/2006, publicată în M. Of. nr. 586 din 6 iulie 2006, cu modificările și completările ulterioare: art. 94 alin. (1) lit. p).

Categoriile de personal care au calitatea de agenți constatori ai contravențiilor privitoare la hrănirea/nădirea exemplarelor din speciile de faună sălbatică sunt nominalizate în actele normative care stabilesc și sancționează respectivele fapte⁴⁵.

Sub aspectul sancțiunii principale a amenzii, legislația în materia ariilor protejate pedepsește cel mai aspru hrănirea exemplarelor din speciile de faună sălbatică, stabilind un quantum al acestora cuprins între 5.000 lei și 10.000 lei pentru contravenientul persoană fizică, respectiv între 30.000 lei și 60.000 lei pentru contravenientul persoană juridică; la antipozi, legea-cadru privind desfășurarea activităților de picnic, stabilește un quantum al amenzii contravenționale cuprins între 200 lei și 400 lei.

⁴⁵ Au calitatea de agenți constatori ai contravențiilor prevăzute și sancționate de Legea nr. 407/2006 următoarele categorii de persoane: „personalul salariat cu atribuții în domeniul cinegetic din cadrul administratorului fondului cinegetic național și al gestionarilor fondurilor cinegetice, de personalul structurilor de administrare a ariilor naturale protejate, de ofițerii și agenții de poliție din cadrul Poliției de Frontieră Române pentru faptele constatate în zona specifică de competență, de ofițerii și agenții de poliție din cadrul Poliției Române, de ofițerii și subofițerii din cadrul Jandarmeriei Române, precum și de alte persoane specializate în domeniul cinegetic împuternicite în acest scop de către conducătorul autorității publice centrale care răspunde de vânatoare” (art. 49).

- Potrivit prevederilor art. 50 alin. (1) lit. a)-e), h), i) și alin. (2) din OUG nr. 57/2007, cu modificările și completările ulterioare, au calitatea de agenți constatori „personalul cu atribuții de control din cadrul structurilor proprii ale: Gărzii Naționale de Mediu; Agenției Naționale pentru Aree Naturale Protejate; autorității publice centrale pentru protecția mediului și pădurilor și structurilor teritoriale ale acesteia cu responsabilități în domeniul protecției mediului și, respectiv, silviculturii; structurilor de administrare special constituite; gestionarilor fondurilor de vânatoare, pe domeniul lor de competență; Administrației Rezervației Biosferei «Delta Dunării», pentru Rezervația Biosferei «Delta Dunării»; altor autorități cu atribuții în domeniul protecției mediului”, respectiv personalul special împuternicit al ariilor naturale protejate, declarate prin hotărâri ale consiliilor județene sau locale.

(2) Controlul asupra respectării prevederilor prezentei ordonanțe de urgență referitoare la ariile naturale protejate, declarate prin hotărâri ale consiliilor județene sau locale, se exercită și de personalul special împuternicit al acestora.

- Competența de constatare și sancționare a contravențiilor la Legea nr. 54/2012 aparține, conform art. 8 alin. (2), reprezentanților Gărzii Naționale de Mediu, autorităților administrației publice locale și personalului împuternicit al acestora, ofițerilor și agenților de poliție din cadrul Poliției Române, ofițerilor și subofițerilor din cadrul Jandarmeriei Române, precum și agenților Poliției locale, potrivit competențelor stabilite prin lege.

- Potrivit prevederilor art. 97 alin. (1) și (2) din OUG nr. 195/2005, cu modificările și completările ulterioare, constatarea contravențiilor prevăzute și sancționate de acest act normativ se efectuează de către „comisari și persoane împuternicite din cadrul Gărzii Naționale de Mediu și Administrației Rezervației Biosferei «Delta Dunării»; autoritățile administrației publice locale și personalul împuternicit al acestora; Comisia Națională pentru Controlul Activităților Nucleare, Ministerul Apărării Naționale și Ministerul Administrației și Internelor prin personalul împuternicit, în domeniile lor de activitate, conform atribuțiilor stabilite prin lege”, precum și de personalul structurilor de administrare și custozii ariilor naturale protejate, numai pe teritoriul ariei naturale protejate administrate”.

Între cele două extreme, Legea nr. 407/2007, cu modificările și completările ulterioare, vădit mai bine adaptată realităților românești, propune patru paliere ale cuantumului amenzii: 250-750 lei⁴⁶, 500-1.500 lei⁴⁷, 1.000-3.000 lei⁴⁸ și 2.000-5.000 lei⁴⁹.

Legea-cadru a protecției mediului sancționează încălcarea de către persoanelor fizice și juridice a obligației de a nu folosi momeli periculoase în activitățile de pescuit și vânătoare, cu excepția cazurilor special autorizate, cu amenda contravențională între 5.000 lei și 10.000 lei, pentru contravenientul persoană fizică, respectiv între 30.000 lei și 60.000 lei, pentru contravenientul persoană juridică⁵⁰.

3.2. Răspunderea penală

Vânarea urșilor la nadă constituie infracțiunea de braconaj, prevăzută și sancționată potrivit art. 42 alin. (1) lit. p) raportat art. 39 lit. l) din Legea nr. 407/2006 cu pedeapsa principală a închisorii de la 6 luni la 3 ani sau cu amenda.

Doctrina s-a exprimat în sensul că „acțiunea de vânătoare este particularizată prin tipologia vânatului. Situația premisă nu există, elementul material este reprezentat de activitatea de vânătoare, definită de art. 1 lit. ad) din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare căruia îi este atașată cerința esențială a practicării vânătorii la nadă (...)”⁵¹. Dacă, în ceea ce privește aceste aspecte, achiesăm la opinia distinsului autor, înțelegem să ne delimităm de aserțiunile potrivit cărora „urmarea imediată constă în producerea unui rezultat, respectiv capturarea sau uciderea ursului”, respectiv că „legătura de cauzalitate trebuie să existe și să fie probată”⁵². *Din punctul nostru de vedere, prin raportare la definiția legală a noțiunii de „vânătoare”⁵³, infracțiunile de braconaj constituie infracțiuni de pericol și nu de rezultat*⁵⁴.

⁴⁶ Legea nr. 407/2006: art. 48 alin. (1) lit. a) raportat la art. 23 alin. (1) lit. m) și n).

⁴⁷ *Idem*: art. 48 alin. (1) lit. b) raportat la art. 23 alin. (1) lit. l), respectiv la art. 39 lit. k).

⁴⁸ *Idem*: art. 48 alin. (1) lit. c) raportat la art. 39 lit. j).

⁴⁹ *Idem*: art. 48 alin. (1) lit. d) raportat la art. 35 alin. (4), respectiv la art. 39 lit. m).

⁵⁰ O.U.G. nr. 195/2005, cu modificările și completările ulterioare: art. 96 alin. (2) pct. 21.

⁵¹ Sorin-Alexandru VERNEA, *Particularitățile răspunderii penale în cazul infracțiunilor îndreptate împotriva mediului*, Ed. Hamangiu, București, 2020, p. 283.

⁵² *Idem*.

⁵³ Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare: art. 1 lit. ad): „vânătoare - acțiunea de pândire, căutare, stârnire, urmărire, hăituire sau orice altă activitate având ca scop capturarea ori uciderea exemplarelor din speciile prevăzute în anexele nr. 1 și 2, aflate în stare de libertate”.

⁵⁴ În același sens, Mirela GORUNESCU, *Infracțiuni contra mediului înconjurător*, Ed. C.H. Beck, București, 2011, p. 187.

4. Aspecte procedurale

În materie penală, infracțiunile de braconaj, incriminate de art. 42 din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare – prin urmare, și infracțiunea prevăzută și sancționată de art. 42 alin. (1) lit. p) raportat art. 39 lit. l) din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, sunt, potrivit art. 43¹, cercetate, judecate și sancționate în regim de urgență⁵⁵. În materie civilă și contravențională, legile speciale nu prevăd norme procedurale derogatorii de la dreptul comun în materie, recte de la Codul de procedură civilă.

5. Concluzii

Situația aparte privitoare la restrângerea obligațiilor gestionarului temporar de administrare de hrană exemplarelor de faună sălbatică de interes cinegetic din cuprinsul fondului cinegetic gestionat gestionarului, reglementată în Anexa nr. 2 a Ordinului ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 219/2008, cu modificările și completările ulterioare, aflate în vădită contradicție cu prevederile unui act normativ de rang superior, recte cu cele ale art. 12 alin. (9) din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare, considerăm că se impune corijată. Propunem de lege ferenda introducerea în anexa nr. 2 a Ordinului ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 219/2008, cu modificările și completările ulterioare, a obligații privitoare la cantitățile minime de hrană complementară cuprinse în art. 7 alin. (6) din Anexa nr. 1 a aceluiași act normativ.

În privința caracterului temporar al gestionării fondului cinegetic opinăm că ar fi suficient de bine reflectat prin neimpunerea obligației de asigurare a procentului de 50% din cantitățile necesare până la data de 31 octombrie, gestionarul având libertatea de a proceda la achiziționarea cantităților de hrană pe măsură ce le administrează.

În ceea ce privește prevederile art. 18 alin. (4) din Anexa nr. 1 a Ordinului ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 219/2008, cu modificările și completările ulterioare, potrivit căruia în situații neîndeplinirii obligațiilor contractuale prevăzute, printre altele, și de art. 7 alin. (6), se acordă un termen de remediere de 30 de zile, considerăm că acordarea termenului este posibilă doar în situația descoperii deficienței în termen util, adică pentru sezonul de vânătoare în curs, mai înainte de expirarea perioadei în care îi incumbă gestionarului fondului cinegetic administrarea de hrană complementară în scopul prevenirii producerii unor pierderi faunei de interes cinegetic (1 noiembrie-31 martie). În situația descoperii deficienței pentru sezonul de vânătoare în curs, după expirarea perioadei în care îi incumbă gestionarului fondului cinegetic obligația de administrare de hrană complementară în scopul prevenirii producerii unor pierderi faunei de interes cinegetic, respectiv în cazul descoperirii deficienței după sfârșitul sezonului de vânătoare, credem că remedierea este imposibilă.

⁵⁵ Art. 43¹ din Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare.

Apreciem că, în interesul superior al faunei cinegetice, s-ar impune rezilierea contractului de gestionare a faunei cinegetice fără acordarea vreunui termen pentru remedierea deficienței indiferent de momentul descoperirii nerespectării obligațiilor contractuale, precum și extinderea rezilierii de drept pentru neîndeplinirea obligației de administrare a furajelor cel puțin în ceea ce privește furajele necesare hrănirii faunei cinegetice în cazul producerii unor calamități naturale.

Se impune înlăturarea contradicțiilor dintre prevederile H.G. nr. 1679/2008 privind modalitatea de acordare a despăgubirilor prevăzute de Legea vânătorii și a protecției fondului cinegetic nr. 407/2006, precum și obligațiile ce revin gestionarilor fondurilor cinegetice și proprietarilor de culturi agricole, silvice și de animale domestice pentru prevenirea pagubelor, cu modificările și completările ulterioare și cele ale Ordinului ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 219/2008 pentru stabilirea modelului-cadru al contractelor de gestionare a faunei cinegetice de pe suprafața fondurilor cinegetice și al actelor adiționale, cu modificările și completările ulterioare, cu privire la noțiunile „hrană de abateră” și „hrană complementară”, ideală fiind definirea tuturor categoriilor de hrană în legea-cadru a vânătorii și protecției fondului cinegetic. Pentru identitate de rațiune se cuvine corijată și inconsecvența terminologică manifestată în interiorul aceluiași act normativ – Ordinului ministrului agriculturii și dezvoltării rurale nr. 219/2008, cu modificările și completările ulterioare – cele două anexe utilizând noțiunile de „hrană care trebuie administrată în teren (...) pentru hrănirea acestora în cazul producerii unor calamități naturale”, respectiv pe cea de „hrană (...) pentru hrănirea acesteia în perioadele critice”, deși, în context, sinonimia dintre acestea este evidentă.

În interesul superior al faunei sălbatice, considerăm necesară introducerea în legislație a interdicției de hrănire a faunei sălbatice pe plan național. Propunem de lege ferenda modificarea art. 53 alin. (2) lit. l) din O.U.G. nr. 57/2007, cu modificările și completările ulterioare, cu următorul conținut: „Constituie contravenție și se sancționează cu amendă contravențională de la 5.000 lei la 10.000 lei pentru persoane fizice și de la 30.000 lei la 60.000 lei pentru persoane juridice următoarele fapte: (...) hrănirea animalelor sălbatice de către orice persoană fizică sau juridică pe teritoriul României, cu excepția administratorilor fondurilor cinegetice, administratorilor ariilor naturale protejate, precum și, limitat la acțiunile din intravilanul localităților, a organizațiilor de protecție a mediului, cu avizul autorității publice centrale care răspunde de protecția mediului”. În scopul asanării legislației, consecința firească a introducerii interdicției de hrănire a animalelor sălbatice la nivel național, ar constitui-o abrogarea prevederilor art. 7 lit. k) din Legea nr. 54/2012.

Dat fiind faptul că potrivit legislației în vigoare – art. 53 alin. (2) lit. l) din O.U.G. nr. 57/2007, cu modificările și completările ulterioare – pe teritoriul ariilor naturale protejate, sunt exceptate de la interdicția generală de hrănire a animalelor sălbatice, două categorii de persoane juridice: gestionarii fondurilor cinegetice și administratorii ariei naturale protejate, în condițiile în care, pe de-o parte, administratorilor ariilor naturale

protejate nu le incumbă obligația de administrare a hranei, iar pe de alta, suprafețele din parcurile naționale și din Rezervația Biosferei „Delta Dunării” nu se includ în fondurile cinegetice⁵⁶, prin urmare se exclude ab initio posibilitatea hrănirii animalelor sălbatice de către gestionarii fondului cinegetic, considerăm că, în interesul superior al faunei sălbatice, pentru o egalitate de tratament a efectivelor aflate pe teritoriul României, la o viitoare modificare a legislației în materie, se impune stabilirea în sarcina administratorii ariilor naturale protejate a obligației de hrănire a animalelor sălbatice și reglementarea amănunțită a activității.

⁵⁶ Legea nr. 407/2006, cu modificările și completările ulterioare: art. 1 lit. n).